

Limburgse
Milieukoepel vzw

In dit nummer:

Kernenergie: 2
begraven of
heruitvinden?

Consumeren 6

Water 9

Pietpraat 14

Activiteiten-
kalender 15

Driemaandelijkse Milieukrant

Wordt elektronisch verzonden aan de 50 aangesloten verenigingen die op hun beurt zorgen voor de verdere verspreiding onder hun abonnees/leden.

Bijlage bij:
Milieugroep Mangelbeek (26ste jg-1)

Verantwoordelijke uitgever: Feyen August, Geraetsstraat 25, 3500 Hasselt

Like ons op
Facebook!

Vlaanderen
verbeelding werkt

Kernenergie: begraven of heruitvinden?

Afgelopen november was het even spannend: slechts één (1) van de zeven kerncentrales zou werken, dus bij strenge koude zou het licht uitgaan. Maar gelukkig vond federaal minister van energie Marghem een aantal tijdelijke oplapmiddeltjes, waaronder dieselgeneratoren. Het debat rond het in leven houden van onze versleten centrales was weer actueel. In het licht van de huidige debatten over het klimaat komt kernenergie opnieuw op de voorgrond. Sommigen geloven niet in de kernuitstap, anderen pleiten voor nieuwe centrales, en nog anderen willen niets weten van kernenergie.

Wat is de visie van onze regering op energieproductie?

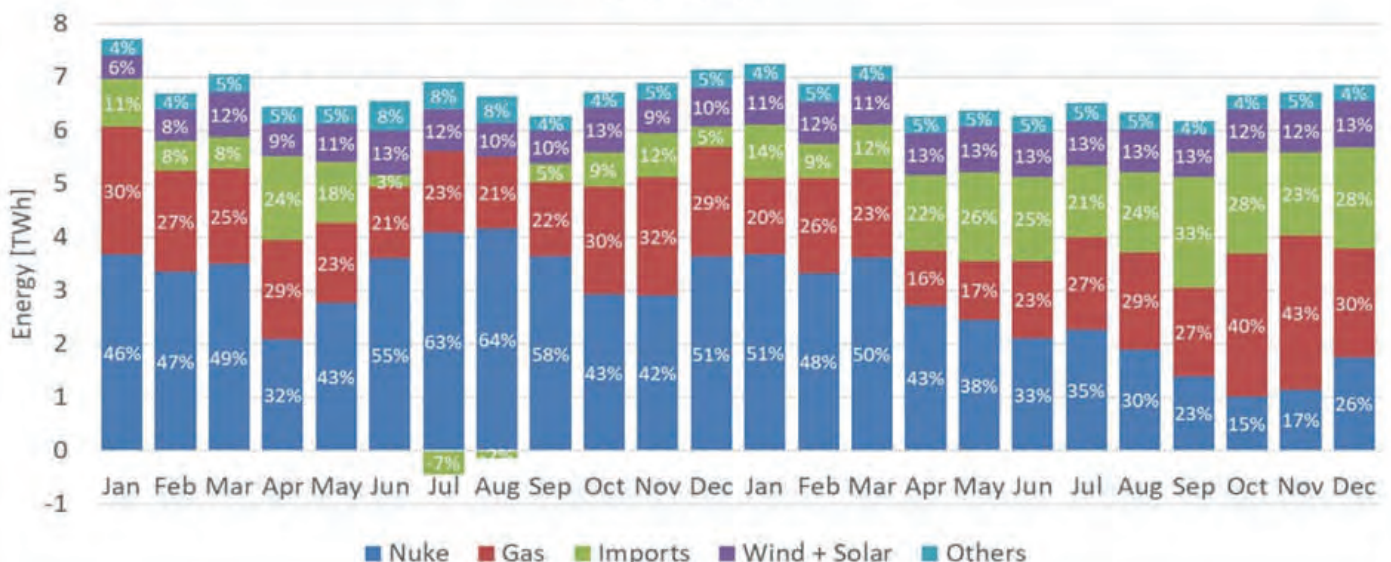
De kernuitstap werd in 2003 beslist: in 2015 zouden centrales Doel 1, Doel 2 en Tihange 1 sluiten. Doel 3 zou sluiten in 2022, Tihange 2 in 2023 en Doel 4 en Tihange 3 in 2025. Sindsdien werd de vastgelegde kernuitstap meermaals in vraag gesteld. Gevolg: Doel 1 en Doel 2 mogen nog 10 jaar langer operationeel blijven, tot 2025. De uiterste datum van 2025 wordt nog steeds door verschillende actoren in vraag gesteld, maar gezien de leeftijd (die de oorspronkelijke voorziene levensduur al overschreden heeft) van de centrales gaan we er gemakshalve van uit dat deze oude knarren tegen 2035 hoe dan ook stilliggen. Intussen is er bitter weinig gebeurd om het wegvallen van de 7 centrales als belangrijkste energieleverancier (ongeveer de helft van de Belgische energieproductie) op te vangen, getuige de paniek en de noodoplossingen, elke winter opnieuw. (De uitbater, Engie-Electrabel, plant onderhoudsbeurten en verjongingskuren in de winter!) In het najaar en de winter van 2018 viel de kernenergieproductie terug van ongeveer 50 % van de totale energieproductie naar ongeveer 34 %. In oktober was dat zelfs maar 15 %. Opvallend: de gascentraleproductie piekte op dat moment. In de praktijk worden dus ook nu al gascentrales ingezet om fluctuaties op te vangen. Niet van wind- of zonne-energie maar van onbetrouwbare kerncentrales. In 2018 kwam 22 % van de energie uit de buurlanden.

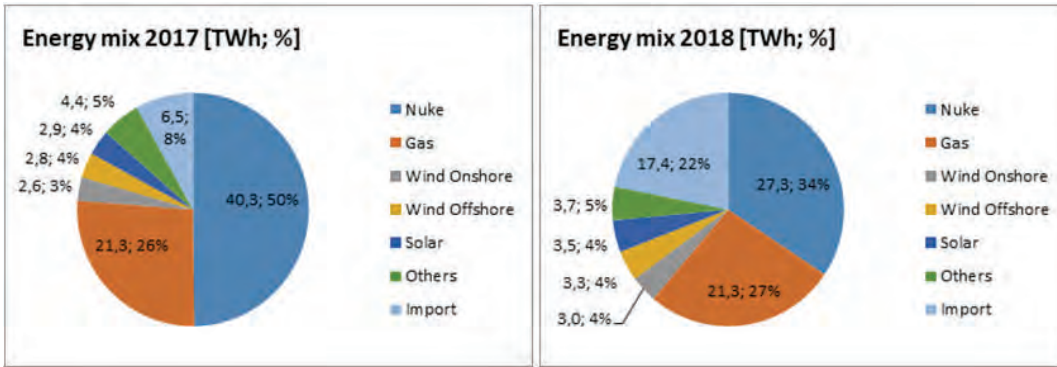
Dit getuigt van een totaal gebrek aan visie.

Onafhankelijk en zelfvoorzienend, inventief en toekomstgericht kunnen we dit alleszins niet noemen.

Bron: Elia energiemix 2018.

Monthly Energy Mix
2017 - 2018

Bron: Elia
energiemix 2018.

Klimaatvriendelijk

In 2014 publiceerde het IPCC (International Panel on Climate Change) een studie over de impact op het klimaat van verschillende vormen van energieproductie. Kernenergie (mits geen complicaties) is net na wind-energie de meest klimaatvriendelijke productievorm. Hierbij werd ook rekening gehouden met het feit dat in deze regio minder zonne-energie opgewekt kan worden dan in bijvoorbeeld een woestijn. Kerncentrales produceren gedurende hun levensduur voldoende energie om de relatieve CO₂-uitstoot laag te houden. Wanneer je deze verhouding niet meeneemt in het plaatje, stoot een kerncentrale behoorlijk veel CO₂ uit. Daarbij komt nog het vraagstuk van het kernafval en de winning van uranium.

Uitstoot energieproductie over de hele levensduur gemeten (inclusief opbouw en afbraak), studie IPCC 2014:

Windmolens: 11 g CO₂/kWh

Kerncentrales 12 g CO₂/kWh

Zonnepanelen 41 g CO₂/kWh

Gascentrales 490 g CO₂/kWh

Steenkoolcentrales 820 g CO₂/kWh

Wanneer we dus onze versleten kernreactoren zouden vervangen door gascentrales zal dit, relatief tegenover de geproduceerde energie, 40 keer meer CO₂-uitstoot genereren. Zowel voor- als tegenstanders van de kernuitstap of van kernenergie *tout court* zijn het erover eens dat dit niet het wenselijke scenario is.

Een ander dilemma: wind of kernenergie? Zon en wind zijn variabel. Om dit op te vangen moeten batterijen ingezet worden, die momenteel nog niet de juiste capaciteit hebben. Of andere productiemethoden zoals gas- of kerncentrales moeten flexibel ingezet kunnen worden om tekorten op te vangen. Een kerncentrale kan stilgelegd worden, maar dan daalt het productiegemiddelde, waardoor de prijs en CO₂ uitstoot per geproduceerde kWh stijgt.

Uranium

Wind en zon zijn gratis en oneindig. Een kerncentrale draait niet op *good-will* maar op uranium. Is dit een probleem?

Uranium, de "brandstof" komt in zijn natuurlijke vorm (U-238) voor in de bodem. Voor 1 kg U-238 graaft men zo'n 1000 kg erts op, meestal in dagbouw of via "direct leaching", een chemisch proces. Voor deze winning is heel wat energie nodig, waaronder zware machines die (nog steeds) op olie draaien en dus CO₂ uitstoten. Dit uranium wordt chemisch omgezet in het radioactieve en uiterst giftige uraniumhexafluoride, voor transport. Door verrijking bekomt men een werkbaar percentage splijtbaar U-235.

Wanneer men spreekt over kernenergie als een CO₂-arme energieproductie wordt ook deze uitstoot in rekening gebracht. Het wordt vergeleken met het delven van steenkool. Na de gewenste warmteproductie van het uranium blijft er een sterk radioactief afval achter. Hoe dit veilig en voor honderden jaren opgeborgen kan of moet worden is nog steeds een vraagstuk (zie editie 15.2). En dan blijft er ook de uiterst minieme kans dat er eens iets grondig misgaat, ditmaal wel in het nucleaire gedeelte van de centrale....

Nieuwe reactoren

De nieuwe kernreactoren (derde generatie kernsplijting; veiliger en zuiniger en met een langere voorziene levensduur dan de 2de generatie PWR reactoren in Doel in Tihange) die in Finland en Frankrijk gebouwd worden moeten voldoen aan steeds hogere veiligheidsnormen (de schrik voor kernrampen zit er goed in, sinds Fukushima), waardoor de kosten veel hoger oplopen dan initieel begroot. De reactor in Flamanville (Frankrijk) zou oorspronkelijk 3 miljard euro kosten en de bouw zou vijf jaar duren. Het is intussen al minstens 11 miljard geworden, en er wordt al 12 jaar aan gebouwd. In het Finse Olkiluoto zijn ze al 14 jaar aan het bouwen, de kostprijs wordt voorlopig geschat op 8,5 miljard euro terwijl deze oorspronkelijk "slechts" 3 miljard zou kosten.

In het Verenigd Koninkrijk zijn de plannen voor drie nieuwe kerncentrales stopgezet door de Japanse bouwers (twee centrales van Hitachi, één van Toshiba), nog voor de bouw begonnen was. Reden: alsmaar hoger oplopende kostprijs. De bouw van de centrale in Hinkley Point C van EDF gaat voorlopig nog wel door, ondanks een vermoedelijke kostprijs van 20 miljard pond. Hierdoor zal de energieprijs onvermijdelijk boven de marktprijs liggen. De bouw is gestart in 2016, de centrale zal vermoedelijk in 2025 operationeel zijn.

Nieuwe kernreactoren zijn dus nog niet voor morgen, de bouwperiode moet nog overbrugd worden met andere energieproductie. Onze huidige reactoren produceren nagenoeg "gratis" omdat deze al lang zijn afbetaald (mits een opknopbeurt hier en daar). Omdat ook de overheid elke euro slechts één keer kan uitgeven zal dit budget dus niet aan hernieuwbare energie gependend kunnen worden, en dat terwijl de productie van zonnepanelen en windturbines steeds goedkoper wordt.

De CO₂ uitstoot mag per geproduceerde eenheid van energie wel bij de laagste van alle opties zijn; de kostprijs is dat niet. Bovendien is een kerncentrale in handen van 1 uitbater en zwaar gesubsidieerd. Dat is een kapitalistische machtspositie.

De 7 kernreactoren zijn afbetaald en produceren "gratis" energie.

Drie generaties

Kerncentrales die vandaag gepland of gebouwd worden zijn derde generatie EPR kernsplijtingsreactoren. Deze zijn nu al zuiniger, efficiënter en veiliger dan de reactoren van de tweede generatie in België. Ze hebben een voorziene levensduur van ongeveer 60 jaar.

Reactoren van de vierde generatie zullen nog minder uranium verbruiken, minder kernafval produceren (deels door recuperatie). De vrees bestaat dat wanneer de recentste bouwerven eindelijk operationele centrales zullen zijn, zij alweer achterhaald zullen zijn. Zo gaat dat met vooruitgang...

Hoe zit het dan met Thoriumcentrales? Dit zegt het nucleair forum: "Thorium is een erts dat in grote hoeveelheden in de aardkorst aanwezig is. Thorium zou een brandstof kunnen zijn waarvan het afval veel minder radiotoxisch is. Het gebruik van thorium wordt nog onderzocht en enkele projecten zitten in de ontwikkelingsfase."

Huidige energiemix

Het Belgisch Nucleair Forum publiceert maandelijks een overzicht van de "energiemix" in België met bronmateriaal van netbeheerder Elia. Dit gaat enkel over binnenlandse productie. Hier is duidelijk te zien hoe het gebruik van fossiele brandstoffen de hoogte inschiet bij een verminderde kernproductie (oktober 2018 bijvoorbeeld). Het forum waarschuwt ook voor een drastische investeringskost en toename van CO₂-uitstoot indien we in 2025 definitief de kerncentrales sluiten en deze volledig zouden vervangen door gascentrales. Een andere optie dan gas is er volgens het forum niet, want zon en wind zijn variabel. Het forum pleit dan ook om nucleaire energie in de mix van energiebronnen te houden, en onderstreept dat verschillende studies dit ook bevestigen. Een rapport van Elia (15 nov. 2017) laat zien dat een kernuitstap in 2025 "haalbaar" is, maar houdt ook rekening met een scenario met minder kerncentrales. Of deze kernenergie moet komen van opgelapte bestaande centrales of van nieuwe, nog te bouwen, centrales, daar wordt niet rechtstreeks over geschreven.

Gelukkig is deze winter alweer (bijna) voorbij, opnieuw zonder afschakelplan.

Els Ferson

Thorium is toekomstmuziek, of blijft het een droom?

Consumeer-meer-meren

We weten het allemaal dat we te veel consumeren. Maar we moeten de economie toch draaiende houden? Het systeem vraagt – eist – dat we steeds maar kopen, wegwerpen, opnieuw kopen, en meer kopen. Anders komen er dreigementen à la jobverlies, faillissementen, dalende koopkracht, minder economische groei, beurscrash, ... Dus over het algemeen draaien we allemaal mee in de malle molen van het consumeren. Meer, meer, meer, op een eindige planeet.

Keuzestress

Ik stond onlangs in de winkel met een duidelijk doel: een wellness cadeaubon voor 1 persoon van maximaal 30 euro. In het complete aanbod van cadeaubonnen in één winkel vond ik 3 bonnen binnen thema en budget. Dit is een heel concreet voorbeeld van het begrip "keuzestress". Het aanbod is zo groot dat je gewoon niet meer weet wat kiezen, zelfs als je een vooraf goed afgelijnd doel hebt. Wordt het niet allemaal te veel? Is er niet te veel keuze? Alle producenten tegen elkaar op. Wie wordt daar beter van?

Het is een *race to the bottom*.

Blijven kopen

Kopen maakt gelukkig. Shoppen is voor sommigen een hobby. Het geluk van het hebben wordt al voorafgegaan door anticipatie. "volgende week komt het nieuwe model uit, ik ga zeker in de rij staan" of "Komt vandaag het pakje aan dat ik heb besteld?". Eens we hebben, is het alweer voorbij. Het "nieuwste" model wordt alweer vervangen door het "allernieuwste" (dat moet je hebben, natuurlijk). Gelukkig doet niet iedereen mee aan die malle molen. Het model van vorig jaar werkt nog prima, de trui van vorige winter is uit de mode, maar past nog steeds.

Toch kan niemand eraan ontsnappen: spullen worden niet meer gemaakt om lang te leven. Materialen moeten goedkoop zijn, en meestal zijn ze daardoor van minderwaardige kwaliteit. Dus of je het nu wil of niet, je moet blijven kopen. Deze eindeloze spiraal van kopen, wegwerpen, kopen... maakt uiteindelijk geen enkele consument echt gelukkig. Ook de producenten komen op termijn in de problemen: grondstoffen zijn niet oneindig beschikbaar. Waar gaat deze spiraal naartoe? Het is een *race to the bottom*.

Online winkelen

"Vandaag bestellen vanuit de luie zetel, morgen al thuis geleverd." Handig toch? De openbare weg krioelt van bestelwagens en pakjesdiensten. Centrale magazijnen, vaste leverpunten, regiodiensten, bundelen? Neen, dat kost teveel tijd en moeite. Dit is de luxe van deze tijd, we weten niet meer anders. De talloze bestelwagenkilometers en bijhorende uitstoot, nachtshiften van magazijnwerkers, energievervlindende dataservers van het internet en de verborgen kosten van het gratis terugzenden horen daar vanzelfsprekend bij. Wie kritisch durft kijken wordt weggezet als ouderwets of een verlieslatende zelfstandige handelaar die zelf geen webshop heeft. Dit is het nieuwe "normaal". Is dit nog normaal?

Sommigen vinden het "normaal" om een kleedje online te bestellen, éénmaal te dragen op een feestje, en vervolgens gratis terug te sturen met als reden "het paste niet". De dienst retour ziet duidelijk dat dit kleedje gedragen is geweest en kan dit niet meer als nieuw verkopen. Met korting verkopen, als tweedehands verkopen of weggeven zijn mogelijkheden. Natuurlijk maakt niet iedereen misbruik van de mogelijkheid om gratis terug te sturen en het aankoopbedrag terug te krijgen. Wie de moeite niet wil doen om in de winkel uitgebreid te gaan passen bestelt iets leuks in verschillende maten en kleuren, kiest er eentje uit en stuurt de rest "gratis" terug. Moet kunnen, toch? Goederen die online besteld worden hebben 30 % kans om teruggestuurd te worden. Een bekende keten (begint met Z) heeft zichzelf danig in de problemen gewerkt door haar typerende "gratis terugzenden" aanpak. Daarom is deze keten van plan om kledij van belachelijk grote etiketten te voorzien. Enkel wanneer het etiket niet verwijderd werd mag het stuk nog teruggezonden worden.

Ook Unizo pleit voor maatregelen rond het gratis terugzenden. Dit is namelijk niet gratis. Het is evident dat er verzendkosten worden aangerekend, waarom zou het terugzenden dan gratis moeten zijn?

Onherstelbaar

Veel consumentengoederen worden gemaakt om zo snel mogelijk vervangen te worden. Het is alom bekend: huishoudelectro begeeft het lang voor de te verwachten leeftijd en blijkt onherstelbaar.

Eén onderdeel moet vervangen worden maar zit vastgelijmd of is niet apart verkrijgbaar. Of de hersteldienst krijgt het toestel niet eens open om het probleem te zoeken. Pogingen tot herstelling worden zo vooraf al gesaboteerd door de fabrikant. Vroeger nam je gewoon de schroevendraaier uit de kast. "Waarschijnlijk ergens een slecht contact."

Sommige toestellen geven veel te vroeg de geest door een bewust gemonteerd zwak onderdeel. Fabrikanten kunnen hiervoor twee redenen hebben: ofwel wordt de consument gedwongen om sneller een nieuw toestel te kopen (kassa kassa) ofwel is dit een gevolg van kostendrukking omdat duurzame onderdelen meer kosten dan goedkope rommel. Printers zouden een ingebouwde teller hebben die het toestel blokkeert na een bepaald aantal pagina's. Inktpatronen voor printers zijn nog niet leeg wanneer de printer aangeeft ze te vervangen, en zijn nooit helemaal vol geweest, ook niet bij aankoop. Stuurprogramma's van computers en smartphones worden automatisch bijgewerkt, waardoor het toestel op den duur "te oud" wordt voor de nieuwste versie en crasht. Of je omzeilt de verplichte updates, waardoor het systeem kwetsbaar wordt en niet meer compatibel is met andere programma's.

TV, wasmachine, stofzuiger, printer,... er was een tijd dat deze tien tot twintig jaar in dienst bleven. Je zou het technologische achteruitgang kunnen noemen, maar in feite is dit de nieuwe economische realiteit.

Het bewustzijn groeit. Burgers en overheden beseffen dat dit niet langer houdbaar is en willen terug naar betere kwaliteit. Heb je ook genoeg van toestellen die niet meer zo lang meegaan dan vroeger? Je kan nog steeds het meldpunt te-rap-kapot van testaankoop gebruiken. Wanneer verschillende onafhankelijke rapporten onomstotelijk bewijs leveren van een onredelijk korte levensduur van toestellen kan een ommekeer geforceerd worden. Wanneer iedereen zwijgt zal er niets veranderen, totdat

**DAT HELE
WEGWERP-
MAATSCHAPPIJ-IDEE
MAG OOK WEL EENS
DE PRULLENBAK IN**

Loesje

de grondstoffen echt op zijn of de consument geen geld meer heeft om te blijven kopen.

Smartphones

De eerste Iphone kwam op de markt in 2007.

Een ander trucje is psychologische veroudering en wordt vooral gebruikt bij hebbedingetjes zoals smartphones. Het laatste nieuwe model heeft een nieuw uiterlijk, en een paar nieuwe mogelijkheden. "Loop jij nog steeds met het vorig model rond?" Bedenk eens dat er vijftien jaar geleden amper smartphones bestonden. De eerste Apple Iphone kwam op de markt in 2007. Het klopt dat mobiel internet gemakkelijk is om snel iets op te zoeken. Maar is het nodig? Is het noodzakelijk? Wist je dat het wereldwijde web zoals we dat vandaag kennen als internet pas in 1996 algemeen bekend was?

De ICT-sector (informatie en communicatietechnologie) was in 2018 verantwoordelijk voor 3,7 % van de globale uitstoot van broeikasgassen. Dat lijkt weinig, maar het is een bijdrage die sterk onderschat wordt, vaak over het hoofd gezien wordt, en niet daalt maar stijgt. Ter vergelijking: de luchtvaartsector is goed voor 2,5 tot 3 % van de globale uitstoot. Het verschil: iedereen weet dat vliegen slecht is voor het klimaat, maar niemand staat stil bij het gebruik van (mobiel) internet, computers, tablets, smartphones...

Duurzaam voor iedereen

Het spreekt voor zich dat het hele wegwerpen en vervangen van producten die in onnodig veel plastic verpakt zitten niet duurzaam is. De producten mogen dan wel goedkoop zijn, je moet ze regelmatig vervangen en dat kost telkens opnieuw geld. Bovendien is een hogere prijs geen garantie voor een hogere kwaliteit. De meesten onder ons hebben ook niet de luxe om consequent voor de duurdere goederen te kiezen. We laten ons wel eens verleiden door "1 euro winkels" en andere budgetketens. Daar koop je "goedkope prul", dat weten we allemaal. Maar voor velen onder ons zijn de lage prijzen de enige optie. Mensen in armoede, of op de rand van armoede kunnen zich eenvoudigweg niet permitteren om duur(zaam) te kopen. Zo helpen zij onbedoeld mee om dit energieverblindende, materiaalverkwistende, klimaatverstorende economisch systeem in stand te houden, terwijl ze er zelf in feite niet beter van worden.

Een drastische ommekeer is daarom noodzakelijk. Goederen moeten terug duurzaam worden, en daar mag ook een prijs voor betaald worden. We moeten terug beseffen dat dingen gemaakt worden van grondstoffen die niet oneindig beschikbaar zijn.

Dit kan niemand alleen, dit is een zaak van iedereen: overheid en burger, fabrikant en consument, jong en oud, spijbelend voor het klimaat of toch liever niet.

Els Ferson

Meer weten over dit onderwerp?
The Story of Stuff - boek en youtubefilmpjes.

Water

Op 19 december 2018 startte het openbaar onderzoek over het ontwerp voor de waterbeleidsnota 2020-2025 en het tijdschema en werkprogramma voor de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027. De waterbeleidsnota is een beleidsdocument met de algemene visie op het integraal waterbeleid en een overzicht van de belangrijke waterbeheerkwesties. Het tijdschema en werkprogramma informeren over het voorbereidingsproces voor de stroomgebiedbeheerplannen en de mogelijkheden tot inspraak. Dit openbaar onderzoek loopt nog tot 18 juni 2019.

Stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas geven aan wat Vlaanderen zal doen om de toestand van de waterlopen en het grondwater te verbeteren en ons beter te beschermen tegen overstromingen. De plannen geven uitvoering aan de Europese Kaderrichtlijn van 2000 en aan de Overstromingsrichtlijn van 2007.

Landbouw

Eén van de grote problemen inzake de waterkwaliteit in Vlaanderen wordt nog steeds gevormd door de landbouw. Vooral dan het gebruik van drijfmest op de landerijen. Uit de recentste metingen van de VMM blijkt dat in 2018 33 % van de MAP-meetpunten rood kleurden. De waterkwaliteit is dus veel slechter dan in 2017. Toen waren 28 % van de meetpunten roodgekleurd.

Een deel van deze achteruitgang is het gevolg van de grote droogte in 2018, want gewassen namen niet alle mest op waardoor het overschot uitspoelde naar de waterlopen en doorsijpelt naar het grondwater. Toch mag de droogte geen excuus zijn om het mestbeleid niet klimaatbestendiger te maken, bijvoorbeeld door najaarsbemesting na een droge zomer te beperken.

Daarenboven hadden op basis van MAP 5 eind 2018 slechts 5 % van de meetnetten rood mogen kleuren. Uit de meetresultaten van de VMM blijkt in het Demerbekken 19 % en in het Maasbekken 39 % rood kleurden. De IJzer spande de kroon met 65 %. Door het afstromen van de voedingsstoffen (nitraat en fosfaat) naar de waterlopen wordt onder meer de algengroei sterk bevorderd, waardoor het zuurstof in het water drastisch kan verminderen. Door de warme, droge zomer in 2018 en dus door het wattertekort kunnen planten ook minder voedingsstoffen opnemen uit de bodem en zou er minder mest moeten uitgespreid worden.

Maar intussen raken de mestkelders en opslagplaatsen overvol en moet de mest dus toch op één of andere manier afgevoerd worden.

Hierbij is een bijkomende bewerking op zijn plaats: bij de aanvraag voor een milieuvergunning, moet er wel de voorziene opslag aangemeld worden. Maar wat er nadien mee zal gebeuren moet dan weer niet aangemeld worden en vormt dus ook geen punt van discussie bij de uiteindelijke vergunning.

Onlangs liep het openbaar onderzoek af voor het MestActiePlan (MAP) 6. Men zou mogen verwachten, gelet op de klimaatwijziging die in de toekomst voor nog extremer weerfenomenen zal zorgen, dat het beleid hier rekening mee zou houden en van de klimaatbestendigheid in het mestbeleid een aandachtspunt zou maken. Niet dus, men blijft vasthouden

aan de bemestingsnormen die meer rekening houden met het (tijdig) leegrijden van de mestkelders dan met een verantwoorde bemesting van de teelten. Ook heeft men nog teveel vertrouwen in symptoomoplossingen zoals extra mestopslag en mestverwerking. En door een complex kluwen aan regels die quasi onmogelijk te handhaven zijn vrezen we dat de landbouwmest nog lang een heikel punt blijft in het waterverhaal.

Voor een goede toestand van het watersysteem moeten ook kwantitatieve aspecten in orde zijn.

Problemen

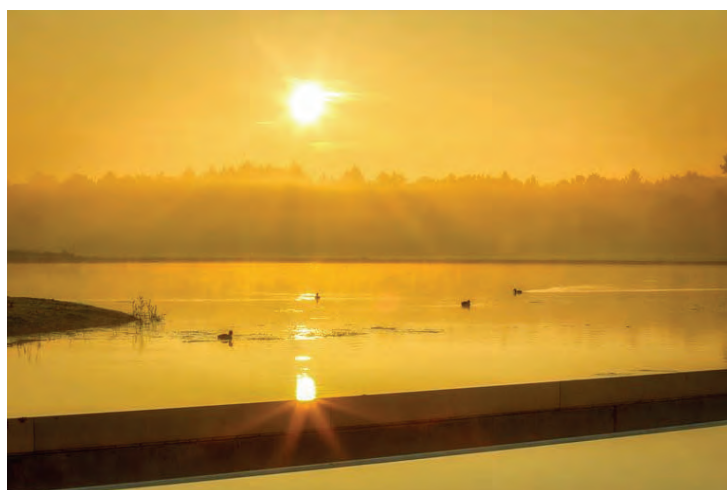
Maar de landbouwsector vormt niet het enige probleem. Andere belangrijke waterkwesties zijn:

- het onvoldoende dalen van de verontreinigingsdruk;
- het te traag herstellen van de natuurlijke waterhuishouding;
- de beperkte beschikbare middelen;
- de mogelijke maatregelen worden vooral sectoraal en generiek geformuleerd;
- het waterbeleid kan niet alleen de beoogde doelstellingen halen.

De globale verontreinigingsdruk moet dalen. Momenteel behaalt 38 % van onze oppervlaktewaters de norm niet voor zuurstofhuishouding, 64 % niet voor stikstof en 92 % niet voor fosfor. Dit is enerzijds het gevolg van de blijvende emissies, anderzijds het gevolg van de verontreiniging die in het verleden werd opgestapeld in het systeem. In de fosforbelasting en de totale zuurstofhuishouding speelt het huishoudelijk afvalwater een grote rol. Vooral de niet aangekoppelde woningen en de overstorten zijn hier belangrijk.

Ook de belasting met zware metalen, onder meer door afspoelingen via erosie en depositie via de atmosfeer is en blijft een groot probleem.

Ook "nieuwe" verontreinigingen zoals pesticiden hormonen microplastics, medicijnresten, en micropolluenten zullen een concrete opvolging moeten krijgen.

Voor een goede toestand van het watersysteem moeten ook kwantitatieve aspecten in orde zijn. Er worden belangrijke hoeveelheden water onttrokken voor drinkwater, landbouw en industrie. In vele waterlopen wordt het peil en het debiet kunstmatig gestuurd. Ook de onnatuurlijke inrichting van de waterlopen zoals rechte trekking, verdieping, dijken, oever-

verstevingen maakt dat slechts 9 % van de waterlopen "goed" scoort qua hydromorfologische kwaliteit.

De meeste en belangrijkste maatregelen om de beoogde doelstellingen te bereiken zijn meestal opgestart vanuit andere beleidskaders of doelstellingen. Zo streeft de saneringsinfrastructuur vooral milieuhygiëne na, het MAP (zie hoger) concentreert zich te weinig op fosfor en het instandhoudingsbeleid voor natuur richt zich in de eerste plaats op het Natura 2000-netwerk.

Bovendien verschillen de doelafstanden en haalbare uitvoeringstermijnen sterk tussen de waterlichamen.

Binnen het waterbeleid zijn omvangrijke budgetten vastgelegd voor afvalwatersanering, waterwegbeheer, overstromingsbeheer, drinkwaterproductie e.d. Niet alleen de budgetten leggen beperkingen op, ook de diverse partners moeten het werk aankunnen.

De waterbeheerkwesties vertrekken vanuit de milieudoelstellingen van de kaderrichtlijn Water maar er zijn ook andere waterproblematieken waarmee afgestemd moet worden zoals overstromingen, waterschaarste en droogte, drinkwater, ... Het ruimtelijk beleid, landbouwbeleid en productiebeleid bepalen in belangrijke mate of en waar de doelstellingen haalbaar zijn.

Ook een probleem vanuit de beleidsniveaus. Zo is het Europees niveau bepalend voor de algemene richting van het milieu- en landbouwbeleid. Op gewestelijk niveau worden onder meer de normen vastgesteld en de gemeenten en provincies bepalen de concrete lokale situaties. Handhaving is daarenboven een verantwoordelijkheid van diverse instanties.

Beschermde gebieden moeten voldoen aan alle normen en doelstellingen.

Tijdspad

Nochtans dringt de tijd:

De kaderrichtlijn Water bepaalde: dat er uiterlijk in 2015 een goede toestand van zowel het oppervlaktewater (ecologisch en chemisch) als van het grondwater (kwantitatief en chemisch) dient bereikt te worden.

- dat de achteruitgang van de toestand van de waterlichamen dient voorkomen
- Dat de verontreiniging door prioritaire (gevaarlijke) stoffen geleidelijk verminderd wordt.

Voor beschermde gebieden (drinkwaterproductie, Natura 2000, recreatie en voedselproductie) diende uiterlijk in 2015 te worden voldoen aan alle normen en doelstellingen.

In de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 werden de opgelegde termijnen verlengd (tot 2021 en tot 2017), deels minder strenge doelstellingen vastgesteld.

De ontwerp-waterbeleidsnota 2020-2025 die thans het voorwerp uitmaakt van het lopende openbaar onderzoek is een beleidsdocument van de Vlaamse regering met de algemene visie op het integraal waterbeleid en een overzicht van de te behandelen waterbeheerkwesties. De waterbeleidsnota gaat de planvorming vooraf en bevat dus geen concrete acties of maatregelen. Het thans voorliggend ontwerp moet door de Vlaamse regering worden goedgekeurd tegen 22 december 2019. De visietekst is opgebouwd rond 3 strategische doelstellingen met 6 krachtlijnen die telkens verder geconcretiseerd zijn in een aantal specifieke doelstellingen.

Doelstelling 1 beoogt de nastreving van de goede toestand van de waterlichamen.

Dit dient te gebeuren door:

- het blijven verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater en van het grondwater;
- het duurzaam beheren van de waterketen.

Doelstelling 2 streeft naar een meerlaagse waterveiligheid. En droogterisicobeheer (preventie, protectie, paraatheid) door:

- het duurzaam verminderen van overstromingsrisico's;
- De waterschaarste beperken en de gevolgen van droogte tot een minimum beperken;

Doelstelling 3 wil de innovatie, de financiering, de samenwerking met andere beleidsdomeinen versterken door:

- het partnerwerk en de werking over de beleidsdomeinen heen verder uitbouwen en investeren in innovatie;
- Evoluëren naar een sluitende financiering van het waterbeleid en -beheer.

Europa

Zonder water is er geen leven mogelijk. Duurzaam waterbeleid zal een belangrijke rol spelen in de inspanningen van de mensheid om zich aan te passen aan de veranderende omgeving. Bovendien zal het helpen voorkomen dat de temperatuur wereldwijd met meer dan 1.5° Celsius zal stijgen.

Onlangs heeft Europa het vijfde verslag over de uitvoering van de kaderrichtlijn Water en de overstromingsrichtlijn door de lidstaten opgesteld. Op basis van de bevindingen uit de tweede stroomgebiedbeheerplannen (voor de periode 2015-2021) formuleert Europa aan België enkele belangrijke suggesties zoals:

- een meer gedetailleerde beschrijving uitwerken inzake het verwachte effect van klimaatveranderingen op overstromingen;

De waterbeleidsnota gaat de planvorming vooraf en bevat dus geen concrete acties of maatregelen.

- in de overstromingsrisicobeheerplannen een kostenbatenanalyse op te nemen zodat een prioritering van maatregelen kan worden vastgelegd;
- coördinatie met de nationale strategie voor de aanpassing aan de klimaatverandering na te streven;
- financiële toezeggingen en middelen voor de uitvoering van het programma vastleggen;
- de technische haalbaarheid van de volgende stroomgebiedbeheerplannen te verbeteren door nauw samen te werken met de agrarische sector en de autoriteiten die belast zijn met de uitvoering van het landbouwbeleid;
- meer synergie waarborgen met al de relevante beleidsterreinen en instrumenten zoals plattelandsbeleid, GLB pijler 1, nitraatrichtlijn, en dergelijke meer;
- het ontwikkelen van een meer substantiespecifieke benadering voor het beperken van chemische verontreiniging, waarbij de nadruk ligt op prioritair stoffen en op rivier- en grondwaterspecifieke verontreinigende stoffen;
- op basis van een duidelijke toegelichte methodologie een kostenbatenanalyse uit te voeren voor de voorgestelde maatregelen en een toelichting te geven over de selectie en prioritering van deze maatregel.

Algemeen stelt Europa dat 74% van de grondwaterlichamen in de EU een goede chemische toestand en 89% een goede kwantitatieve toestand heeft bereikt.

Voor oppervlaktewateren scoren de lidstaten slechter: slechts 38% hiervan verkeert in een goede chemische toestand en in slechts 40% is sprake van een goede ecologische toestand of heeft een goed ecologisch potentieel. De negatieve toestand wordt in hoge mate beïnvloed door een klein aantal afzonderlijke verontreinigende stoffen, waarvan kwik de meest voorkomende is.

Ten opzichte van de cyclus 2009-2015 is de toestand van een beperkt aantal waterlichamen verbeterd. Dit kan een gevolg zijn van een te late en te beperkte identificatie van de ecologische belasting, de langere tijd die nodig is om doeltreffende beleidsmaatregelen te introduceren en in te voeren, de trage reactietijd van de natuur op de genomen maatregelen. Ook de hogere kwaliteitsnormen en de betere monitoring en rapportage, waaruit vaak blijkt dat waterlichamen waarvan de toestand eerder als "onbekend" werd aangemerkt, als "ontoereikend" diende aangemerkt.

De conclusie van het EEA-verslag (dd februari 2019) luidt dat de Europese wateren onder aanzienlijke druk blijven staan van diffuse verontreiniging (zoals landbouw, verkeer), van puntbronnen (industrie), gegeneerd verontreiniging, overmatige wateronttrekking en hydromorfologische veranderingen (allerhande menselijke activiteiten).

Vlaanderen zal dus de waterbeleidsnota 2020-2025 flink mogen bijsturen.

August Feyen

Europa formuleert aan België enkele belangrijke suggesties voor een beter waterbeleid.

Pietpraat

X, Y, Z en PR

Dhr. X, volksvertegenwoordiger, en zich dag en nacht afslovend voor het heil van zijn volk dat hij vertegenwoordigt, heeft het zo druk met het uitoefenen van deze nobele taak dat hij onmogelijk de zittingen van het parlement, waar hij zitje heeft, kan bijwonen. Hij spijbelt dus met de regelmaat van een klok en is voornamelijk aanwezig bij de stemmingen, tenminste als zijn partij hem tijdig heeft ingelicht hoe te stemmen. Hij heeft een vrije reiskaart 1ste klasse voor zijn treinverplaatsingen, maar komt uiteraard per auto naar Brussel.

Dhr. X is van mening dat de leerlingen en studenten, die spijbelen en gaan betogen om op te komen voor de gezondheid van moeder aarde en daarvoor zelf een treinticketje kopen naar Brussel of elders, beter niet zouden spijbelen.... Dhr. X is, naar onze bescheiden mening, het noorden, het oosten het zuiden en het westen kwijt. Hij is van slag.

Dhr. Y, minister wordt regelmatig benaderd door professionele lobbyisten, hetzij van grote oliemaatschappijen, farmaceuticabedrijven, grote ketens en internationale spelers of gewoon door heel rijke mensen. Het gaat dan om geld, persoonlijke belangen, belastingvoordelen enz....

Dhr. Y is van mening dat de aanstokers, de opstarters van al deze klimaatacties, mogelijk vooraf gesproken hebben met volwassenen, lobbyisten die opkomen voor de natuurwaarden, voor gezondheid, voor de natuur. Dhr. Y is van mening dat dit niet kan en verwerpelijk is. Dhr. Y is, naar onze bescheiden mening, wereldvreemd, landvreemd, stad- en dorpsvreemd en mensenvreemd.

Dhr. Z. is een facebook adept. Hij post en liket er op los: 's morgens en 's avonds, voor en na het eten, in goede en kwade dagen. Hij verspreidt dus klakkeloos berichten over de initiatiefnemers van de klimaatmarsen, dingen hij heeft van een andere facebooker...en die niet op waarheid werden gecontroleerd, maar wel worden verspreid. Dhr. Z; voelt zich wat ongemakkelijk bij de boodschap die deze jongeren brengen; het gaat niet de goede kant op met ons klimaat. Maar dhr. Z. heeft geen problemen met de warmte in de winter, dat is best aangenaam en dat er insecten uitsterven is ook handig, daar heb je alleen maar last van ... en ijsberen; in godsnaam wat moeten we met ijsberen aanvangen, hebben we helemaal niet nodig. Dhr. Z maakt zich dus kwaad op de boodschappers, hij kan de boodschap niet weerleggen. Hij vindt de muziek niet mooi en schiet de pianist dood. Dhr. Z is, naar onze bescheiden mening, een egoïstje.

Dhr. P.R. is van mening dat heel wat mensen vergeten zelf na te denken en hun ogen open te trekken, en een beetje na te denken alvorens te spreken of te publiceren. Hij acht zich dan ook geroepen om dit een beetje aan de kaak te stellen. Alleen bereikt hij waarschijnlijk niet degenen die hij zou moeten bereiken. Dhr. P.R. is, voor zover we kunnen vaststellen, een pietprater....

Piet Rymen

Activiteitenkalender

Een meer uitgebreide beschrijving van de activiteiten is terug te vinden op www.uitinvlaanderen.be.
Enkel activiteiten in de UIT-databank met de tag "natuurlijklimburg" worden door ons opgepikt en verwerkt.

Pittige lentewandeling naar de terril

2019-03-21 14:00
Bezoekerscentrum
De Watersnip
Bezoekerscentrum
De Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011 45 01 91
zwartebeek@natuurpunt.be

Zwerfvuiloprapen in natuurgebied Hochter Bampd-Herbricht

2019-03-22 10:00
Limburgs Landschap vzw
Smeermaas
Kerkhof aan de Maasdijk,
Lanaken
Info:
conservator.hochterbampdherbricht@limburgs-landschap.be

Zwerfvuiloprapen in natuurgebied Hochter Bampd-Herbricht

2019-03-22 10:00
Limburgs Landschap vzw
Hochter Bampd-Herbricht
kerkhof aan de Maasdijk,
Gellik
Info:
patricia.willems@limburgs-landschap.be

Fototentoonstelling

2019-03-23 00:00
Natuurpunt Borgloon
Kerk Gors-Opleeuw
Hoogstraat 10,
Gors-Opleeuw
Info: 0497 24 21 38
stefan.carolus@telenet.be

Doe mee met de kinderactiviteit van JNN! (Neerpelt)

2019-03-23 09:00
Natuurpunt Neerpelt
Bezoekerscentrum
Hageven
Tussenstraat 10, Neerpelt
Info: 011 80 26 77
bc.hageven@natuurpunt.be

Zwerfvuilactie straat.net

2019-03-23 09:00
Natuurpunt Maasland-Noord
Kerkplein Opoeteren
Kerkplein 5, Opoeteren
Info: 0487 36 31 11
npmaaslandnoord@gmail.com

Zwerfvuiloprapen in natuurgebied Hochter Bampd-Herbricht

2019-03-23 10:00
Limburgs Landschap vzw
Café Maasvallei
Herbricht 15, Lanaken
Info:
conservator.hochterbampdherbricht@limburgs-landschap.be

Zwerfvuiloprapen in natuurgebied Hochter Bampd-Herbricht

2019-03-23 10:00
Limburgs Landschap vzw
Hochter Bampd-Herbricht
Café Maasvallei, Lanaken
Info:
patricia.willems@limburgs-landschap.be

Workshop Wilde Voorjaarstapas

2019-03-23 19:30
Natuurpunt Limburg
Bezoekerscentrum Kiewit
Putvennestraat 112,
Hasselt
Info: 011246023
bc.kiewit@natuurpunt.be
Basistarief: 7,00 €

Lentewandeling doorheen de Stiemerbeekvallei

2019-03-24 09:00
Natuurpunt Genk
Parking Thor park
André Dumontlaan, Genk
Info: 089 36 11 08
genk@natuurpunt.be

Zwerfvuil oprapen in natuurgebied Hochter Bampd-Herbricht

2019-03-24 10:00
Limburgs Landschap vzw
Kruising Geulerweg
Kupweg, Lanaken
Info:
conservator.hochterbampdherbricht@limburgs-landschap.be

Lammetjes verzorgen

2019-03-24 13:30
Limburgs Landschap vzw
Bezoekerscentrum
Limburgs Landschap vzw
Hengelhoefdreef 6,
Houthalen-Helchteren
Info:
info@limburgs-landschap.be

Speuren naar sporen

2019-03-24 14:00
GrensPark Kempen~Broek
Mariahof - Infobord
GrensPark
einde Mariahofstraat,
Beek (Bree)
Info: 089655692
els@rikm.be
Basistarief: 2,00 €
Gezin: 5,00 €

Natuurburen

2019-03-24 14:00
Limburgs Landschap vzw
Bezoekerscentrum
Hengelhoef
Hengelhoefdreef 6,
Houthalen
Info:
patricia.willems@limburgs-landschap.be

Nacht van de Steenuil

2019-03-30 19:00
Leefmilieu Tongeren
kerk Lauw
donkelstraat, Lauw
(Tongeren)
Info:
www.leefmilieutongeren.be

Earth Hour - Doe het licht uit en ervaar de sterrenhemel!

2019-03-30 19:30
Natuurpunt Neerpelt
Bezoekerscentrum
Hageven
Tussenstraat 10, Neerpelt
Info: 011 802 677
bc.hageven@natuurpunt.be

Earth Hour - Doe het licht uit en ervaar de sterrenhemel!

2019-03-30 19:30
Natuurpunt Neerpelt
Bezoekerscentrum
Hageven
Tussenstraat 10, Neerpelt
Info: 011 802 677
bc.hageven@natuurpunt.be

Dag van de Limburgse Natuurgids

2019-03-31 10:00
Limburgse natuurgidsen
Zaal Elckerlyck
Elckerlyckstraat 3,
Neerglabbeek
Info: 0477 25 98 99
jurgen.becherer@gmail.com
Basistarief: 10,00 €

Dorps- en natuurwandeling Eksel

2019-03-31 14:00
Natuurpunt Hechtel-Eksel
Info-bord Kerkplein Eksel
Kerkplein, Hechtel-Eksel
Info:
natuurpunt.hechtel-eksel@skynet.be

Natuurwandeling

2019-03-31 14:00
Duinengordel
Orshof
Heymansweg 2, Gruitrode
Info: 011 49 15 94
info@duinengordel.be
Basistarief: 2,00 € kinderen
jonger dan 12 jaar gratis

Vogels observeren - Reigerkoloniewandeling
2019-03-31 14:00

Limburgs Landschap vzw
Kruising Geulerweg
Kupweg, Lanaken
Info:
Basistarief: 2,00 €
leden: gratis

Doorbomen over bomen
2019-03-31 14:00

Limburgs Landschap vzw
Bezoekerscentrum
Limburgs Landschap vzw
Hengelhoefdreef 6,
Houthalen-Helchteren
Info:
info@limburgs-landschap.be

Natuurburen: steek je handen uit de mouwen in de Ballewijers
2019-04-06 13:00

Limburgs Landschap vzw
Ballewijers
Molenschansweg,
Zonhoven
Info:
patricia.willems@limburgs-landschap.be

Wandeling in de Maten: De eerste trekvogels
2019-04-07 09:00

Natuurpunt Genk
Parking tegenover de Slagmolen
Slagmolenweg, Genk
Info: 089 35 99 61
genk@natuurpunt.be

Klimaatwandeling
2019-04-07 14:00

Nationaal Park Hoge Kempen - Regionaal Landschap Kempen en Maasland vzw
Nationaal Park Hoge Kempen
Hoofdtoegangspoort
Connecterra
Zetellaan 54,
Maasmechelen
Info: +32 (0)89 654 56 65
Basistarief: 3,00 €

Schelfheide boswandeling
Nieuwerkerken
2019-04-07 14:00

Natuurpunt Aulenteer
Schelfheide
Diestersteenweg 193,
Nieuwerkerken
Info: 0475584500
info@natuurpuntaulenteer.be

Magische voorjaarsnatuur
2019-04-07 14:00

Bezoekerscentrum De Watersnip
Bezoekerscentrum
De Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011 45 01 91
zwartebeek@natuurpunt.be

Voorjaarswandeling in het natuurgebied Zammelen
2019-04-07 14:00

Natuurpunt Toeteleer Kortessem
't Zoalke
Sint-Amandusstraat 14,
Kortessem
Info: 0473 89 56 02
kriscastro@skynet.be

Lammetjes verzorgen
2019-04-10 13:30

Limburgs Landschap vzw
Bezoekerscentrum
Limburgs Landschap vzw
Hengelhoefdreef 6,
Houthalen-Helchteren
Info:
info@limburgs-landschap.be

Lentewandeling in Elsloo (NL)
2019-04-14 08:30

Natuurpunt Genk
Parking Station Genk
Europalaan, Genk
Info: 089 61 31 26
genk@natuurpunt.be

Wandeling in het Wik
2019-04-14 09:00

Natuurpunt Genk
Provinciaal Natuurcentrum
Craenevenne 86, Genk
Info: 012 21 55 87
genk@natuurpunt.be

Klimaatwandeling met Oxfambrunch
2019-04-14 09:30

Limburgs Landschap vzw
Bezoekerscentrum
Limburgs Landschap vzw
Hengelhoefdreef 6,
Houthalen-Helchteren
Info:
info@limburgs-landschap.be
Basistarief: 12,00 €
leden: 10,00 €

Fietstocht langs de Lummense natuurgebieden
2019-04-14 10:00

Natuurpunt Lummen
Parking Theepot
Ashoekstraat, Lummen
Info:
natuur.lummen@gmail.com

Voorjaarswandeling
2019-04-14 14:00

Natuurpunt Bree
Natuur.huis Mariahof
Mariahofstraat 51, Bree
Info: 0495 81 28 00
andre.decloedt@natuurpunt-bree.be

Bijzondere Bijen Belevens mét kinderactiviteit van JNN (Neerpelt)
2019-04-14 14:00

Natuurpunt Neerpelt
Bezoekerscentrum
Hageven
Tussenstraat 10, Neerpelt
Info: 011 80 26 77
bc.hageven@natuurpunt.be

Natuur- en gezondheidswandeling
2019-04-16 14:00

Bezoekerscentrum De Watersnip
Bezoekerscentrum De Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011/450191
zwartebeek@natuurpunt.be

Natuurspeurdertjes: 'Over kikkers en andere waterdiertjes'
2019-04-21 14:00

Bezoekerscentrum De Watersnip
Bezoekerscentrum De Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011/450191
zwartebeek@natuurpunt.be

Voorjaarsflora in het Watervalbos
2019-04-21 14:00

Limburgs Landschap vzw
Onze Lieve Vrouw kerk
Onze-Lieve-Vrouw plein,
Hoeselt
Info:
Basistarief: 2,00 €
leden: gratis

Volle maanwandeling
2019-04-21 20:00

Nationaal Park Hoge Kempen - Regionaal Landschap Kempen en Maasland vzw
Toegangspoort
Kattevennen
Planetariumweg 19, Genk
Info: 089 65 56 65
Basistarief: 2,00 €
Gezin: 5,00 €

Dauwwandeling in Heks
2019-04-22 07:00

Leefmilieu Tongeren
Buurthuis Heks
Hekslaan, Heks (Heers)

Stiltewandeling in stiltegebied Gerhagen
2019-04-22 14:00

Werkgroep Ecologie Tessenderlo vzw
Bosmuseum Gerhagen
Zavelberg 10, Tessenderlo
Info: 013 67 38 44
bosmuseum@gerhagen.be

Dauwwandeling in de Maten
2019-04-28 06:00

Natuurpunt Genk
Parking kruispunt
Dilikensweier/fietspad
Dilikensweier, Genk
Info: 089 35 99 61
genk@natuurpunt.be

**Vroegvogeltocht in het
MUNSTERBOS**

2019-04-28 06:00

*Natuurpunt Zuidoost-
Limburg*

Parking Waterstraat (Gerda
Meer)

Waterstraat, Bilzen

Info:

wardcielen@skynet.be

Yogawandeling: Detox

2019-04-28 10:00

*Bezoekerscentrum
Hageven*

Bezoekerscentrum

Hageven

Tussenstraat 10, Neerpelt

Info: 011 802 677

bc.hageven@natuurpunt.be

Basistarief: 8,00 €

Buiten word je beter

2019-04-28 14:00

GrensPark Kempen~Broek

Domein Woutershof

Grootbroekstraat 46,

Molenbeersel (Kinrooi)

Info: 089/655692

els@rilkm.be

Basistarief: 2,00 €

Gezin: 5,00 €

Erfgoedwandeling

2019-04-28 14:00

Duinengordel

Camping Zavelbos

Kattebeekstraat 1,

Opoeteren (Maaseik)

Info: 011 49 15 94

info@duinengordel.be

Basistarief: 2,00 € kinderen
jonger dan 12 jaar: gratis

**Erfgoeddag: hoe maakt u
het? - Vegers voor
vlinders**

2019-04-28 14:00

Limburgs Landschap vzw

Bezoekerscentrum

Limburgs Landschap vzw

Hengelhoefdreef 6,

Houthalen-Helchteren

Info:

info@limburgs-landschap.be

Voorjaarsflora rond de

Hesselsberg

2019-04-28 14:00

Limburgs Landschap vzw

Hesselsberg

Vijverplein (t.o.v. de

Witherenpastorie),

Zutendaal

Info:

patricia.willems@limburgs-

landschap.be

Lezing: Bijen in de (moes)

tuin: Wat kan ik voor u

doen? (Bilzen)

2019-04-29 19:30

Natuurpunt CVN

Parochiale Bilzerse lokalen

(Pabilo)

Jazz Bilzenplein, Bilzen

Info: 0478 69 02 20

tuinhierbilzen@gmail.com

Mergeldag

2019-05-01 13:00

Natuurpunt Aulenteer

BC Natuurhuis

Haspengouw

Kleinveldstraat 54, Gelinden

Info: 0475 58 45 00

info@natuurpuntaulenteer.be

30 jaar Toeteleer

Kortessem

2019-05-03 20:00

Natuurpunt Toeteleer

Kortessem

CC Mozaïek

Kerkplein 14, Kortessem

Info: 0473 89 56 02

kriscastro@skynet.be

**Filmvoorstelling "De
terugkeer van de natuur"**

2019-05-03 20:00

Natuurpunt Toeteleer

Kortessem

CC Mozaïek Kortessem.

Parking rond de kerk of

achter het CC

Kerkplein 14 14, Kortessem

Info: 0473 89 56 02

kriscastro@skynet.be

Een Kwieke

Kruidenwandeling mét

kinderactiviteit van JNN

2019-05-04 14:30

Natuurpunt Neerpelt

Bezoekerscentrum

Hageven

Tussenstraat 10, Neerpelt

Info: 011 80 26 77

bc.hageven@natuurpunt.be

**Avondwandeling met
boomkikkerconcert**

2019-05-04 20:30

Natuurpunt Diepenbeek

Op de parking aan de

Pomperik visvijver.

Pomperikweg 1,

Diepenbeek

Info: 0499 73 56 99

koen.thonissen@gmail.com

**Vroege vogelwandeling
met picknickontbijt**

2019-05-05 06:00

Natuurpunt Lummen

Parking Theepot

Ashoekstraat, Lummen

Info:

natuur.lummen@gmail.com

**Dauwwandeling met
ontbijt**

2019-05-05 06:30

Natuurpunt Bree

Natuur.huis Bree

Mariahofstraat 51, Bree

Info: 0495 81 28 00

andre.decloedt@natuurpunt-

bree.be

**Wandeling in de Maten:
Koekoekswandeling**

2019-05-05 09:00

Natuurpunt Genk

Parking tegenover de

Slagmolen

Slagmolenweg, Genk

Info: 089 35 99 61

genk@natuurpunt.be

Onthaasten in de natuur
2019-05-05 14:00

Werkgroep Ecologie
Tessengerlo vzw
Bosmuseum Gerhagen
Zavelberg 10, Tessenderlo
Info: 013 66 38 44
bosmuseum@gerhagen.be

Buiten word je beter!
2019-05-05 14:00

Nationaal Park Hoge
Kempen - Regionaal
Landschap Kempen en
Maasland vzw
Toegangspoort Lieteberg
Stalkerweg z.n., Zutendaal
Info: 089 65 56 65
Basistarief: 2,00 €
Gezin: 5,00 €

Op zoek naar amfibieën
2019-05-05 14:00

Bezoekerscentrum De
Watersnip
Bezoekerscentrum De
Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011 45 01 91
zwartebeek@natuurpunt.be

Op zoek naar de Cicindria
in de stad.

2019-05-05 14:00
Natuurpunt Aulenteer
De Tochtgenoot
Trudobron, Sint-Truiden
Info: 0475 58 45 00
info@natuurpuntaulenteer.be

Weidevogels in het
Schulensbroek (Lummen)

2019-05-05 14:00
Natuurpunt Vrienden van
het Schulensbroek
Kerk Scholen
Kiezelweg 70, Scholen
Info: 013 55 63 81
schulensmeer@natuurpunt.be

Hoe laat je baby's en
peuters genieten van een
buitenomgeving?

2019-05-10 13:30
Bezoekerscentrum De
Watersnip
Bezoekerscentrum De
Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011 45 01 91
zwartebeek@natuurpunt.be
Basistarief: 10,00 €

Een Vroege
Vogelwandeling met
ontbijt! (Neerpelt)
2019-05-12 06:00

Natuurpunt Neerpelt
Bezoekerscentrum
Hageven
Tussenstraat 10, Neerpelt
Info: 011 80 26 77
bc.hageven@natuurpunt.be
Basistarief: 12,00 €

Wandeling in het Wik
2019-05-12 09:00

Natuurpunt Genk
Provinciaal Natuurcentrum
Craenevenne 86, Genk
Info: 012 21 55 87
genk@natuurpunt.be

Kruidenwandeling
2019-05-12 14:00

Natuurpunt Bree
Natuur.huis Mariahof Bree
Mariahofstraat 51, Beek
Info: 0495 81 28 00
andre.decloedt@natuurpunt-
bree.be

Natuur in de holle wegen
van Hagelandse heuvels
2019-05-12 14:00

Natuurpunt Regio Zelem
Streekmuseum De
Reinvoart
Hagelandstraat 1, Halen
Info:
jan.kenens@natuurpunt.be

Wilde bijen wandeling
2019-05-12 14:00

Limburgs Landschap vzw
Kruising Geulerweg
Kupweg, Lanaken
Info:
info@limburgs-landschap.be
Basistarief: 2,00 €
leden: gratis

Dommelwandeling
2019-05-12 14:00

Natuurpunt Hechtel-Eksel
Hoek Schansdijkstraat -
Kenensdijk Eksel
Schansdijkstraat 1, Eksel
Info:
natuurpunt.hechtel-
eksel@skynet.be

Wilde en eetbare planten
in de natuur -
proevertjeswandeling
2019-05-15 14:00

Bezoekerscentrum
De Watersnip
Bezoekerscentrum
De Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011/450191
zwartebeek@natuurpunt.be

Life of trees
2019-05-19 13:30

Nationaal Park Hoge
Kempen - Regionaal
Landschap Kempen en
Maasland vzw
Toegangspoort
Kattevennen
Planetariumweg 19, Genk
Info: 089 65 56 65
Basistarief: 2,00 €
Gezin: 5,00 €

Vogel- en
bloemenwandeling
Gerhagen

2019-05-19 14:00
Werkgroep Ecologie
Tessengerlo vzw
Bosmuseum Gerhagen
Zavelberg 10, Tessenderlo
Info: 013 67 38 44
bosmuseum@gerhagen.be

Natuurspeurdertjes: 'Op
expeditie - wat fladdert
daar?'

2019-05-19 14:00
Bezoekerscentrum
De Watersnip
Bezoekerscentrum
De Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011 45 01 91
zwartebeek@natuurpunt.be

Blotevoetenwandeling
2019-05-19 14:00

Limburgs Landschap vzw
Bezoekerscentrum
Limburgs Landschap vzw
Hengelhoefdreef 6,
Houthalen-Helchteren
Info:
info@limburgs-landschap.be

Ontdek de vogels in
natuurgebied Eggertingen
2019-05-19 14:00

Limburgs Landschap vzw
Kerk
Brandstraat 2, Guigoven
(Kortessem)
Info:
info@limburgs-landschap.be
Basistarief: 2,00 €
leden: gratis

Lentewandeling in de
Ballewijers

2019-05-19 14:00
Limburgs Landschap vzw
Ballewijers
Molenschansweg,
Zonhoven
Info:
info@limburgs-landschap.be
Basistarief: 2,00 €
leden: gratis

Lezing: 'Is Biodiversiteit
hot? Wat
klimaatverandering doet
met de natuur' (Hasselt)
2019-05-21 19:30

Limburgse Milieukoepel
Bezoekerscentrum Kiewit
Putvennestraat 112,
Hasselt
Info: 011 22 50 73
info@limburgsemilieukoepel.be
Basistarief: 8,00 €

Vroege Vogelwandeling
2019-05-26 07:00

Duinengordel
ANB-loods
Ophovenstraat 211,
Meeuwen-Gruitrode
(Oudsbergen)
Info: 011 49 15 94
info@duinengordel.be
Basistarief: 2,00 € kinderen
jonger dan 12 jaar: gratis

**Van bosbad tot hangmat
2019-05-26 14:00**

GrensPark Kempen~Broek
Voorste Luysmolen
Luysenweg 2, Bocholt
Info: 089 65 56 92
els@rilm.be
Basistarief: 2,00 €
Gezin: 5,00 €

**Schaap&scheerfestival
2019-05-26 14:00**

Limburgs Landschap vzw
Bezoekerscentrum
Limburgs Landschap vzw
Hengelhoefdreef 6,
Houthalen-Helchteren
Info:
info@limburgs-landschap.be

**Permanent
ondeckingsaanbod De
Waterkuil**

2019-05-26 14:00
Natuurpunt De Herk-Heers
Hoeve Picard
St-Martinusstraat 48,
Batsheers
Info: 0479 90 06 06
charlie.claesen@skynet.be

**Wandeling in de Maten:
Bijzondere planten in
bloei**

2019-06-02 09:00
Natuurpunt Genk
Parking tegenover de
Slagmolen
Slagmolenweg, Genk
Info: 089 35 99 61
genk@natuurpunt.be

**Nationaal Park pittig
gekruid**

2019-06-02 14:00
*Nationaal Park Hoge
Kempen - Regionaal
Landschap Kempen en
Maasland vzw*
Toegangspoort Lieteberg
Stalkerweg z.n., Zutendaal
Info: 089 65 56 65
Basistarief: 2,00 €
Gezin: 5,00 €

**Natuurwandeling in
stadspark en speelhof
2019-06-02 14:00**

Natuurpunt Aulenteer
Ingang Speelhof
Speelhoflaan, Sint-Truiden
Info: 0475 58 45 00
info@natuurpuntaulenteer.be

**Op voelsprietepad - in
het spoor van de insecten
(Nationale insectenweek)**

2019-06-02 14:00
*Bezoekerscentrum De
Watersnip*
Bezoekerscentrum De
Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011 45 01 91
zwartebeek@natuurpunt.be

**Bloementocht in de
Dorpsbenden**

2019-06-02 14:00
Natuurpunt Diepenbeek
De parking van de Sporthal
"Het Demerstrand"
Stationstraat, Diepenbeek
Info:
jos.paulussen1@telenet.be

**VELT-ecotuindag & imker
in actie**

2019-06-02 14:00
Limburgs Landschap vzw
Bezoekerscentrum
Limburgs Landschap vzw
Hengelhoefdreef 6,
Houthalen-Helchteren
Info:
info@limburgs-landschap.be

**Grassenwandeling
2019-06-08 14:00**

*Limburgse Natuurgidsen
vzw*
Schulens meer
Beerbosstraat
(Slapersweg), Schulen
(Herk-De-Stad)
Info: 0477 61 47 09

**Wandeling in het Wik
2019-06-09 09:00**

Natuurpunt Genk
Provinciaal Natuurcentrum
Craenevenne 86, Genk
Info: 012 21 55 87
genk@natuurpunt.be

**Feest bij Natuurpunt
Beringen - 40 jaar
beheerwerken**

2019-06-09 13:00
Natuurpunt Beringen
Bezoekerscentrum De
Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011 45 01 91
info@natuurpuntberingen.be

**Bosbeekjuffertocht
2019-06-09 14:00**

*Natuurpunt Maasland-
Noord*
Picknickplaats aan de
Volmolen
Volmolenstraat, Opoeteren
Info: 0493 79 23 31
npmaaslandnoord@gmail.com

**Avondwandeling
Gerhagen**

2019-06-15 14:00
Werkgroep Ecologie
Tessengerlo vzw
Bosmuseum Gerhagen
Zavelberg 10, Tessenderlo
Info: 013 67 38 44
bosmuseum@gerhagen.be

**Plantenwandeling door de
Vallei**

2019-06-16 14:00
Natuurpunt Lummen
Parking Theepot
Ashoekstraat, Lummen
Info:
natuur.lummen@gmail.com

**Ecotron achter de
schermen**

2019-06-16 14:00
*Nationaal Park Hoge
Kempen - Regionaal
Landschap Kempen en
Maasland vzw*
Nationaal Park Hoge
Kempen
Hoofdtoegangspoort
Connecterra
Zetellaan 54,
Maasmechelen
Info: 089 65 56 65
Basistarief: 3,00 €

**Vlinderwandeling in de
Nietelbroeken
2019-06-16 14:00**

Leefmilieu Tongeren
parking Herbreekstraat
herbreekstraat, Kortesse
Info:
www.leefmilieutongeren.be

**Natuurspeurdertjes - de
krekel en de mier
2019-06-16 14:00**

*Bezoekerscentrum
De Watersnip*
Bezoekerscentrum
De Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011 45 01 91
zwartebeek@natuurpunt.be

**Kruidenwandeling
2019-06-16 14:00**

Limburgs Landschap vzw
Parking de Wissen
Negenoordlaan 2,
Dilsen-Stokkem
Info:
info@limburgs-landschap.be
Basistarief: 2,00 €
leden: gratis

**Kabouterfeest
2019-06-16 14:00**

Limburgs Landschap vzw
Bezoekerscentrum
Limburgs Landschap vzw
Hengelhoefdreef 6,
Houthalen-Helchteren
Info:
info@limburgs-landschap.be

**Lezing: Boeren- en
Huiszwaluwen (Neerpelt)**

2019-06-17 19:30
*Bezoekerscentrum
Hageven*
Bezoekerscentrum
Hageven
Tussenstraat 10, Neerpelt
Info: 011 80 26 77
bc.hageven@natuurpunt.be
Basistarief: 8,00 €

**Zomerse
kruidenwandeling in de
natuur**

2019-06-18 14:00

*Bezoekerscentrum
De Watersnip
Bezoekerscentrum
De Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011 45 01 91
zwartebeek@natuurpunt.be*

**Onthaasting in de natuur
2019-06-19 19:30**

*Bezoekerscentrum
De Watersnip
Bezoekerscentrum
De Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011 45 01 91
zwartebeek@natuurpunt.be*

**Vuurvliegjes en
vleermuizen spotten
2019-06-21 22:00**

*Natuurpunt Regio Zelem
De Pastorie
Dorpsstraat 34, Halen
Info:
jan.kenens@natuurpunt.be*

**Doe mee mét de
kinderactiviteit van JNN
(Neerpelt)**

2019-06-22 14:00

*Natuurpunt Neerpelt
Bezoekerscentrum
Hageven
Tussenstraat 10, Neerpelt
Info: 011 80 26 77
bc.hageven@natuurpunt.be*

**Zomerwandeling
doorheen de
Stiemberbeekvallei
2019-06-23 09:00**

*Natuurpunt Genk
Parking Thor park
André Dumontlaan, Genk
Info: 089 36 11 08
genk@natuurpunt.be*

**Yogawandeling:
Mindfulness**

2019-06-23 10:00

*Bezoekerscentrum
Hageven
Bezoekerscentrum
Hageven
Tussenstraat 10, Neerpelt
Info: 011 80 26 77
bc.hageven@natuurpunt.be
Basistarief: 8,00 €*

**Kempen~Broek op je tong
2019-06-23 14:00**

*GrensPark Kempen~Broek
Pollismolen
Molenstraat 56, Opitter
(Bree)
Info: 089 65 56 92
els@rlkm.be
Basistarief: 2,00 €
Gezin: 5,00 €*

**Onthaasting in de natuur
2019-06-23 14:00**

*Bezoekerscentrum
De Watersnip
Bezoekerscentrum
De Watersnip
Grauwe Steenstraat 7,
Koersel
Info: 011 45 01 91
zwartebeek@natuurpunt.be*

Modderdag

2019-06-26 14:00

*Limburgs Landschap vzw
Bezoekerscentrum
Limburgs Landschap vzw
Hengelhoefdreef 6,
Houthalen-Helchteren
Info:
info@limburgs-landschap.be*

**Molendag Zuid-Limburg
2019-06-30 10:00**

*Leefmilieu Tongeren
Groot Tongeren
diverse plekken, Tongeren
Info:
www.leefmilieutongeren.be*

**Valleiwandeling
2019-06-30 14:00**

*Duinengordel
Orshof
Heymansweg 2, Gruitrode
Info: 011 49 15 94
info@duinengordel.be
Basistarief: 2,00 € kinderen
jonger dan 12 jaar: gratis*

*Limburgse Milieukoepel vzw
Geraetsstraat 25
3500 Hasselt*

*Telefoon: 011 22 50 73
E-mail: info@limburgsemilieukoepel.be*

*Het secretariaat is geopend
van maandag tot vrijdag van 9 tot 16 uur*

WWW.LIMBURGSEMILIEUKOEPEL.BE
BEZOEK OOK ONZE FACEBOOKPAGINA